

Några tankar i frågan om Sveriges sjöförsvär rikets höglöfliga ständer vörd...

Hagelstam, Otto Julius,

33 S b Br.

National Library
of Sweden

HAGELSTAM, O. J.

Krigs-
Sjöförsv.
Sv.
(Bz)
1866

NÅGRA TANKAR

I FRÅGAN OM

SVERIGES SJÖFÖRSVAR

RIKETS HÖGLOFLIGA STÄNDER

Vördsamt tillegnade
af
En sann Fosterlandsvän.

1866

LIBRARY

UNIVERSITY OF TORONTO

100 St. George Street

1911

Om Monitorer och andra Pantzarfartyg.

Hufvudstadens innevånare hafva nyligen varit i tillfälle att göra bekantskap med Sveriges första *Monitor*, hvilken med allt skäl blifvit uppkallad efter sin snillrika uppfinnare vår frejdstore landsman »*John Erikson*.» — Då derjemte, uti bihanget till »Nya Dagligt Allehanda» för den 20 sistl. November N:o 270, en detaljerad beskrifning öfver detta egendomliga krigsfartygs konstruktion med dess lika intressanta som invecklade mekanism blifvit lemnad, tillåta vi oss här endast några ord om detta fartygs rent *taktiska* egenskaper och det ändamål för hvilket det egentligen synes afsedt. Redan vid första anblicken af fartyget der det ligger framställer det sig för åskådaren snarare som ett *fältverk* än som ett fartyg och ju närmare kännedom man tager om en sådan Monitors byggnad och egenskaper, ju mera tycker man sig finna att den snarare måste utgöra en del af det *orörliga* eller *positionsförsvaret* än af det *rörliga* eller det yttre sjöförsvaret. Vi känna visserligen icke för hvilket af dessa tvenne skilda ändamål de Monitorer egentligen äro afsedde, som nu byggas för landets behof, men då man sett att »*John Erikson*» härifrån afgått till Carlskrona, och der säges skola få sin station, hvilket äfven lär vara afsigten med våra nya *Kanonångslupar*, så är det att befara att Sveriges angelägnaste försvar d. v. s. *Skärgårds-försvaret* fortfarande får stå tillbaka för det för Sverige numera omöjliga *yttre sjöförsvaret*. Det är just af denna anledning som förevarande uppsats blifvit nedskrifven, till den kraft och verkan som derigenom kan åstadkommas.

Om förf. verkligen skulle vara öfvertygad derom, att ett sådant stärkande af det *yttre sjöförsvaret* på bekostnad af det *inre* eller *skärgårdsförsvaret* härledde sig från tanken på möjligheten af *offensiva* krigsrörelser till sjös å Sveriges sida, eller

att å öppna hafvet möta våra fiender, då skulle det visserligen icke löna mödan att vidare spilla några ord i denna sak. Regering och folk må då skylla sig sjelfve för de oundvikliga olyckor som derigenom skulle drabba fäderneslandet inom en icke alltför långt aflägsen tid. Det ligger nemligen för öppen dag, att huru många *Pantzarfartyg* vi än må förskaffa oss, vår närmaste fiende likväl alltid skall blifva oss *i öppen sjö* så mycket öfverlägsen att det vore rent af hufvudlost att der vilja möta och anfalla honom. Han skall alltid kunna ställa *tio mot en* och utveckla en styrka både i pantzarbeklädnad och i kanonantal som vida öfvergår hvad vi i detta afseende kunna ställa mot honom. Detta inses så mycket lättare om man betänker att Sveriges årliga statsanslag för sjö- och skärgårdsförsvaret utgör, med ansträngning, knappt 4 millioner riksdaler då Rysslands årliga sjöbudget i fredstid utgör 55 millioner riksdaler och derutöfver när Czaren så fordrar.

För såvidt åter man vill lyssna till förnuftets röst vid uppgörandet af planerna till landets försvar, är det obestriddigt att dessa planer måste i första — ja i uteslutande — rummet afse *försvaret af våra kuster mot en fiendtlig landstigning*, samt alltså påkalla organisationen af ett kraftfullt *skärgårdsförsvaret* med allt hvad dertill hörer, emedan man i skärgårdskriget kan fördubbla sin underlägsna fartygsstyrka genom ett klokt begagnande af lokalen.

De s. k. *Monitorerne* eller *tornfartygen* kunna, enligt vår tanka, dervid blifva användbara endast såsom *postionsartilleri* eller såsom *rörliga fästen* afsedda att i vissa pass hindra fiendens framträngande i vår skärgård och att, med tillhjälp af *undervattensminor* samt ändamålsenliga bomstängsel, förläggas å sådana punkter af vår skärgård der ett fiendtligt anfall är att motse. Dessa tornfartygs största fördel ligger just deruti att de kunna i mån af behof förflyttas från en punkt till en annan samt att genom sin pantzar- och kanonstyrka erbjuda ett pålitligt skydd mot en påträngande fiende, som icke är alltför öfverlägsen i detta hänseende. Tornfartyget »*John Erikson*» är i afseende på såväl sin *pantzar-* som *kanonstyrka* näst de starkaste af denna sort som hitintills blifvit byggd, ty det förer, som man af ofvan åberopade tidningsartikel inhemtar, tvenne kanoner af 15 tums kaliber, (de vanliga och äfven de ryska

tornfartygen hafva hitintills fört endast 9 tums pjäser), äfvensom sjelfva tornets pantzarbeklädnad derå har en styrka af omkring $9\frac{1}{2}$ å 14 verktum då den å de ryska monitorerne endast utgjorde 12 tum. Pantzarbeklädnaden å »*John Eriksons*» sidor från däck nedåt under vattengången utgör deremot blott 5 verktum hvilket anses vara nog svagt åtminstone mot grofva spetskulor. Hvad denna Monitors kanon- och pantzarstyrka angår, vore sålunda mindre att anmärka, men detta är likvisst blott den ena sidan af medaljen. Den andra och hufvudsakligaste är, att, oss vetterligt, icke ännu några *fullt tillförlitliga* försök blifvit gjorda för att utröna huruvida denna *pantzarstyrka* är tillräcklig för att motstå den verkan derå som fiendens eld *under alla förhållanden* möjligen kunde medföra. Det vore redan af stort intresse att genom dylika försök erfara hvilken inverkan på *kanonservisens lif och lemmar* en längre fortsatt kanonad kunde medföra, äfvensom, huruvida så tunga projektiler som de hvilka skola begagnas icke genom rikoschettering mot vattenytan skulle förlora i både kraft, skottvid och riktning, särdeles när *spetskulor* användas.

Vi taga oss emellertid friheten att här meddela några upplysningar i detta afseende som synas vara förtjenta af den största uppmärksamhet å krigsstyrelsens sida.

Utanför Petersburg har nemligen sistlidna sommar flere försök blifvit gjorda för utrönandet såväl af *styrkan hos pantzarbeklädnad af olika dimensioner* som af den *lämpligaste kaliber och konstruktion* för de *projektiler* som till skjutning härå vore att använda. Man har dervid kommit till det märkliga resultat, att *massiva spetskulor af stål* och 8 tums kaliber på 500 alnars afstånd icke allenast genomborrade en skottafva af tjockt teakträ beklädd med *tio* (10) tums jernpantzar, hvaraf den ena jernskifvan var 5 tum och de öfriga 5 skifvorna hvardera 1 tum tjocka, utan äfven att de *massiva* kulorna, efter att hafva genomborrat denna grofva skottafva, gingo ytterligare 2,000 säger *två tusende* alnar bakom densamma! Vid skjutningen mot en dylik skottafva med *ihåliga* spetskulor af enahanda kaliber, genomborrades hela pantzarbeklädnaden, men dessa lättare kulor stannade dock i taflan, hvaraf ses att om en sådan projectil vore laddad med en sprängsats af t. ex. *nitroglyserin* densamma skulle fullkomligt grusa äfven den starkast bepantzrade skeppssida. Måhända torde

det äfven vara af intresse att veta, det Ryssland redan förlidne sommar egde färdiga 5 stycken 15 tums och 100 stycken 9 tums kanoner för sina tornfartyg; hvadan det icke synes vara rätt väl betänkt om, som det säges, de 3 större tornfartyg som för svensk räkning äro under byggnad vid Motala, endast skulle bestyckas med 9 tums kanoner, helst som man nu sett att dylika monitorer kunna bära tvenne 15 tums kanoner och skillnaden i priset utgör blott 7,000 Rdr för hvarje sådan kanon. Då det redan är möjligt att i Ryssland gjuta 15 tums kanoner, bör det väl äfven låta sig göra att gjuta så stora kanoner i Sverige.

Man har äfven i Ryssland nyligen upfunnit och till krigsbruk begagnat ett s. k. *prismatiskt seækantigt krut* deri hvarje korn har 7 hål och en tjocklek af $\frac{3}{4}$ tum hvilka korn, hårda som sten, inradas uti kardusen och utvecklar en styrka vida öfvervägande vanligt krut. Det synes som vore det af särdeles vigt att vår krigsstyrelse förskaffade sig en närmare kännedom af dessa fakta, innan vi gifva oss in på byggandet af flera så dyrbära fartyg som monitorerne äro, hvaraf de större kosta öfver 1 million riksdaler och de mindre, hvilka man dock ej ännu försökt om de ens duga, kosta en fjerdedel å hälften af denna summa.

Vi frukta för öfrigt att man, hvad nyttan och behovet af dylika monitorer beträffar, något för högt uppskattat den verkan som dermed skulle åstadkommas under det sednaste kriget i Amerika, helst som det förtjenar att erinras det Sydstaterna under detta krig icke egde gröfre kanoner än 30- å 36-pundiga och en pantzarbeklädnad af högst 4 å 5 tum å sina krigsfartyg. Icke heller synes de *kustbatterier* mot hvilka Nordstaterna egde att pröfva sina monitorer hafva haft någon särdeles grof bestyckning, ty det är obestriddigt att man alltid *på landbacken* skall kunna uppföra batterier af både större pundigtal och gröfre pantzarbeklädnad, än den som äfven det största krigsfartyg förmår att bära. För närvarande gjuter man i Amerika kanoner af 20 tums kaliber som väga $257\frac{1}{2}$ skeppund stycket, intet fartygs pantzar kan motstå projectilerna från sådane pjäser. Då man nu äfven erinrar sig att tornet på en sådan monitor som »*John Erikson*» har en vigt af 1,500 skeppund och likvisst helt och hållet hvilar uppå och vänder sig ikring en stålaxel af blott $1\frac{1}{2}$ quarters diameter, äfvensom att hvardera af dess tvenne 15

tums kanoner väga 43,000 skålp. = $107\frac{1}{2}$ skepp. och af de projektiler som dervid begagnas *kulan* väger 440 och *bomben* 334 skålp. och hvilka måste med häftig upplyftas till- och införas uti kanonen, samt att krutladdningen utgör 60 skålp. = 3 lisp., så synes det verkligen som dessa siffror borde väcka en viss misstro i afseende på användbarheten af ett vapen der *rörligheten* alltid ansetts böra utgöra den hufvudsakligaste egenskapen.

Lägger man nu härtill att dessa *tornfartyg* aldrig kunna under en expedition lemnas åt sig sjelfve, utan måste eskorteras af ett särskildt ångfartyg eller s. k. *tender* för att af detsamma släpas när dess eget maskineri kommit i olag eller då hårdt väder hindrar dess rörelser, och att en öfverlägsen fiende som anfaller monitoren tvifvelsutan derförinnan gör sig af med tendern genom att skjuta den i sank, äfvensom att monitorns hela besättning är under striden inspärrad uti en ångkittel som måste blifva dess *likkista* vid minsta afbrott uti luftvexlingen, hvilken sednare åter är beroende af en utaf de, icke mindre än *tolf* särskilda, ångmaskiner som äro inrymde uti fartyget, då påstå vi det vara nästan omöjligt att tänka sig att dessa tornfartyg kunna användas hos oss för annat ändamål än till *skärgårdsförsvaret* på sätt här ofvan blifvit nämndt, men hvartill då en vida enklare och mindre dyrbar konstruktion synes tillräcklig.

Flere kunskapsrike och erfarne sjöofficerare hafva äfven yttrat, att de, jemte gillandet af de här uttalade åsigterna i ämnet, ansågo att en del af de *monitorer* hvaraf Sverige kunde hafva behof, isynnerhet inom de viktigaste skärgårdarne, mycket väl kunde utgöras af *grundgående väl bepantzrade pråmar* i fartygsform, öfver hvilkas däck pantzartornet kunde uppföras samt kringvridas, då så fordrades, med *handkraft* i stället för ångmaskin och hvarigenom mycken kostnad kunde besparas, äfvensom att dessa pråmar kunde genom bogsering medelst ångfartyg lätt förflyttas emellan de olika positioner i skärgården der de vore af nöden. Om derjemte dylika *pantzartorn* uppfördes å de bergshöjder eller klippor som i myckenhet finnas inom våra viktigaste skärgårdar och de pass, till hvilkas försvar tornfartygen eller tornpråmarne voro afsedde, försågos med *undervattensminor* och andra ändamålsenliga stängsel, så skulle, enligt deras tanka, derigenom, i förening med ett i öfrigt *fullständigt och rätt ordnad skärgårdsförsvaret*, och i samband med en än-

damålsenligt organiserad och kraftfullt upprätthållen *folkbeväpning* fosterlandets försvar vara för alla tider fullt betryggadt.

Då man derjemte erinrar sig den *ojemnförligt mindre kostnad* som anskaffandet af äfven det *fullständigaste skärgårdsförsvar* måste medföra mot hvad en, äfven den minsta, flotta af nu moderna pantzarfartyg kostar, äfvensom dessa sednare fartygs svårhandterlighet och tröga gång uti något så när hårdt väder, så borde valet emellan dessa båda vapen icke vara svårt. Engelska pantzarfregatterna *Warrior* och *Black Prince* hafva kostat den förra 9 den sednare 6 1/2 millioner riksdaler, och äro ändock svagt bepantzrade på sidorna och obetydligt för- och akter. Ensamt de trenne större monitorerne som nu äro under byggnad för Sveriges behof, hvardera förande blott 2 sålunda tillsamman 6 kanoner, komma att kosta minst 3 1/2 millioner riksdaler, hvar emot ett skärgårdsförsvar af 300 nya kanonjollar af förbättrad konstruktion, 6,000 undervattensminor och 12 bogseringsfartyg sålunda en kanonstyrka af 300 stycken minst 100-pundiga kanoner skulle uppgå till högst 3 millioner riksdaler riksmünt inventarierna oberäknade!! d. v. s. blott så mycket som en half pantzarfregatt nu kostar.

När nu för verkställandet af en landstigning af antagom 60,000 man, fienden måste begagna en transportflotta af omkring 600 fartyg af *trä* hvilka både lätt och hastigt kunna förstöras af nämnde 300 nya kanonjollar om de rätt och lokalenligt användas, så frågas billigtvis, om det gifves något förhållande hvad det motstånd beträffar, som i skärgården kan åstadkommas emot en fiendtlig landstigningsflotta med de blott *sex* kanoner som de tre monitorerne föra och det motstånd som de 300 *svåra* kanonerna jemte de 900 mindre pjäser (hvaraf 5 alltid böra finnas på hvarje ny kanonjoll) från en sådan väl begagnad skärgårdsflotta förmår att utveckla, helst som besättningen på dessa kanonjollar om de rätt konstrueras, står nära lika skottfri, som på någon monitor eller annat pantzarfartyg. Det förtjenar äfven att anmärkas att officerare och manskap som i krig blifvit vana vid att gömma sig bakom de tjocka jernväggarne på pantzarfartygen lätteligen blifva pultroner i öppen strid och oduglige vid landstigningar hvilket dock utgör en viktig del af stridssättet uti skärgården; deremot ökar tjenstgöringen på de öppna kanonjollarne bestämdt besättningarnes mod och stridslust, då de be-

ständigt hafva fienden för ögonen och se att hans kulor sällan eller aldrig träffa de små låga fartygen, ett förhållande som vårt sednaste sjökrig fullständigt bevitnat. Må vi aldrig förgäta att af Gustaf III:s stora örlogsflotta, hvilken utgick 30 skepp stark, återkommo till Carlskrona vid krigets slut endast 14 linieskepp, ehuru den ryska örlogsflottan den tiden icke var större än vår, hvaremot *svenska skärgårdsflottan* återkom mycket starkare än den utgick nemligen med 53 eröfrade bevärade fartyg bestyckade med omkring 2,000 kanoner, hvarvid tillfångatogs 279 officerare och 6,200 soldater och sjöfolk och detta utan förlust af ett enda skärgårdsfartyg.

Måhända böra vi icke heller förgäta att Sverige i detta ögonblick eger blott en enda monitor, då Ryssland redan sistlidne sommar verkligen egde 14 dylika färdiga, förutom en mängd andra pantzarfartyg af olika dimensioner, hvarom vi hade tillfälle att sistlidne Augusti månad härstädes sjelfva öfvertyga oss.

Då vi sålunda anse det vara af högsta vigt för det allmänna att Regering och Ständer noga öfverväga alla de särskildta förhållanden som uti den viktiga frågan om vårt *skärgårds-* och *sjöförsvaret* framställa sig, innan man besluter sig för antagandet af ett försvarssystem grundadt på användandet af *monitörer* eller *pantzarfartyg* i allmänhet, ogilla vi likvisst icke hvad der vid *hitintills* blifvit åtgjordt, och tro att äfven de trenne större monitörer äfvensom de mindre hvilka äro på förslag att byggas, såvida de verkligen befinnas fullt ändamålsenliga, hvilket dock genom anställda fullt tillförlitliga försök först måste pröfvas, kunna få en plats i det lokalenliga, säkraste och minst kostsamma system vi förordat, om man blott fäster behörig uppmärksamhet å den stora utveckling som artillerivapnet den sednare tiden obestriddligen vunnit.

Slutligen några ord med anledning af det utaf herr sjöministern sednast afgifna förslag till ombildning af vårt skärgårds- och sjöförsvaret.

När man med någon uppmärksamhet betraktar detta förslag och deraf finner, att Sverige, äfven med ansträngning, icke kan uppdrifva sin sjöbudget till mera än högst 4 millioner riksdaler till både sjöpersonalen och materialen, hvilken summa svarar emot kostnaden af blott en half pantzarfregatt, så synes deraf tydligt, att Sverige, utom den högst nödvändiga skärgårdsflottan,

omöjligt förmår att åstadkomma en så stor nu modern sjögående pantzarflotta, att den, då verklig fara inträffar, kan våga gå ut till sjöss emot vår östra grannes 55 millioners flotta, och att våra få örlogsfartyg sålunda måste komma att ligga överksamma i Carlskrona hamn, endast till onyttig kostnad för landet. Då nu så förhåller sig, kan med skäl frågas, är det öfverensstämmande med sann och god hushållning för fäderneslandet, att för en så liten onyttig flotta i Carlskrona, beständigt underhålla 86 å 96 sjöofficerare, och deremot för *skärgårdsflottan som hädanefter måste blifva det hufvudsakligaste sjöförsvaret*, och som kostar mycket mindre, samt oaktadt fiendens öfverlägsenhet icke kan instängas eller göras överksam, endast underhålla det otillräckliga antalet af 55 högst 76 officerare? Af dessa väl grundade skäl äro vi öfvertygade, att Rikets Ständer nu skulle göra väl, om de, för den i allvarligt krig oanvändbara sjögående flottan, icke beviljade löner till flera än högst 40 sjöofficerare, ty alla linieskepp och fregatter böra genast alldeles afskaffas, hvaremot för det oundärliga och högst nödvändiga skärgårdsförsvaret, om det skall blifva ändamålsenligt, minst 100 officerare äro nödvändiga. På detta sätt kunde 32 officerslöner ytterligare besparas, ty ingen må tro, att den obetydliga skärgårdsflotta som af sjöministern nu blifvit föreslagen är tillräcklig att försvara våra vigtigaste skärgårdar med dess många inlopp när det verkligen gäller. Bättre är det då enligt vår tanka att ega *ingen* skärgårdsflotta än en så obetydlig och för sitt ändamål så olämplig flotta som den nu föreslagna, och må då heldre medlen dertill användas på förstärkandet af landtförsvaret.

Om man betänker den ringa nytta som Sverige i det hela haft af sin mycket påkostade örlogs- eller sjögående flotta alltsedan år 1790, och isynnerhet sedan förlusten af Finland, och dessutom besinnar huru många gånger dyrare de nu moderna stora ångskeppen och pantzarfregatterne äro emot fordnas tiders krigsfartyg, hvarigenom Sverige nu knappast kan åstadkomma ett enda sådant modernt örlogsfartyg än mindre en sådan användbar sjögående flotta, så synes det oss vara nyttigast att hädanefter använda alla till en sjögående flotta ämnade medel, på ett väl organiseradt nationalförsvaret, hvartill folket tyckes hafva större lust; ty i händelse Sveriges sjelfständighet allvarsamt anfallas af öfvermäktiga fiender, så tjenar hela Carls-

krona station, jemte dess svagt byggde fästningsverk och några der instängde dyra örlogsfartyg, till ingen nytta för landets försvar utan endast att taga bort en hop sjöofficerare och sjöfolk, samt att försvaga landtarmén, hvilken vida förmånligare kan användas på andra trakter; följaktligen vore det vinst för statskassan och försvaret i allmänhet om hela den fåfängliga stationen indroges då den numera endast är en kräfte för landet. Allraminst borde det väl ifrågakomma att någon ytterligare kostnad på dess bestående skulle nedläggas.

När man erinrar sig den stora vikt för landet som Göteborg nu eger, såväl genom sin betydliga rikedom som genom dess egenskap att vara en utgångspunkt för Sveriges såväl kanal- som jernvägssystem, kan man sannerligen icke nog förundra sig öfver det ej någon uppmärksamhet blifvit fästad vid behovet af dess skyddande mot fiendtligt anfall, ty icke lärer man kunna föreställa sig att Elfsborgs numera grusade vallar förmå att skänka ett sådant försvar. Några pantzartorn på klipporna närmast utanför Nya Elfsborg med i klippan utsprängde groft bestyckade batterier jemte *undervattensminor* emellan dem, vore redan ett ganska aktningsbjudande försvar.

Då det motstånd som regeringens sednaste förslag till förändring uti grunderna för landets försvar rönt hos Ständerna och särdeles inom bondeståndet synes härröra af okunnighet om de stridskrafter öfver hvilka vår närmaste fiende Ryssland eger att förfoga vid ett krig med Sverige, så taga vi oss friheten att här anföra en uppsats hemtag från en år 1860 utgifven sakrik skrift i ämnet, som klart ådagalägger såväl den sinnrikhet och förutseende klokhet hvarmed Ryssland i alla tider gått till väga vid utförandet af sina planer, som öfver hvilka oerhörda medel denna makt eger att disponera både för utförandet af ett krigsföretag och för ersättandet af lidna förluster; uppsatsen lyder som följer:

1:o. Peter den store byggde under sin 24-åriga regering, 112 linieskepp och fregatter, samt köpte 20 linieskepp. — Af skärgårdsfartyg, lät han bygga en stor mängd uti *Kasan* och *Voronesch*, samt andra ställen *inuti landet*, hvarifrån de på floderna och kanalerna oförmodadt transporterades till hafvet, så att under kriget mot Turkarne år 1696, då desse trodde Ryssarne fullkomligt utan all flotta, icke mindre än 31 örlogsfartyg,

nemligen 2 skepp af 60 kanoner, 2 galeaser, 23 galerer och 4 brännare-fartyg, dem alldeles oväntadt uppträdde i striden utanför *Azov* — i hafsviken af samma namn.

Samma år beslöts och bragtes till verkställighet inom 3 år, byggandet af 55 örlogs-fartyg, samt 11 mörsare- och brännare-fartyg.

2:o. Efter ryska skärgårds-flottans stora förlust uti bataljen vid Svensksund den 9 Juli 1790, byggdes ännu samma år på 4 veckor 100 kanonslupar!!

3:o. År 1796 slog åskan ned i galerhamnen vid Petersburg och uppbrände 126 galerer, 7 flytande batterier och 97 kanonslupar, tillsammans 230 fartyg, med dertill hörande byggnader och magaziner. Redan *samma sommar* nybyggdes ett nära lika antal fartyg och de nödvändigaste husen, med en kostnad af 2 millioner rubel!!

4:o. År 1798 hade Kejsarinnan Catharine: uti *Öster jön*, 45 linieskepp, 19 fregatter, 31 mindre örlogs-fartyg, samt 398 skärgårds-fartyg af alla slag, tillsammans 493 örlogs-fartyg. *Uti Svarta hafvet*, 15 linieskepp, 10 fregatter, 13 mindre örlogs-fartyg, 40 kanonslupar och 10 mörsare-fartyg, tillsammans 88 fartyg, eller summa summarum en *örlogs-flotta* af 581 fartyg!!

5:o. År 1847 hade Finlands *sjö- och stapel-städer*, 151 skepp, 69 briggar, 131 skonentar, 50 galeaser, 44 jakter, slupar och paket-fartyg, samt 8 ångfartyg, eller tillsammans 453 *däckade fartyg*, om 45,800 läster, bemannade med 5,490 *sjömän*.

Landtmanna-fartygens antal var 965, deraf i Viborgs län öfver hälften eller 565 med 2,680 *sjömän* och af 21,000 lästers dräktighet, summa 1,418 fartyg (storbåtar oberäknade), med 8,170 *sjömän* och 66,800 lästers dräktighet!!

6:o. År 1856 befanns på Cronstadts redd, färdiga till parad för kejsaren: 76 ångkanonbåtar med propeller, af 80 hästars kraft och 7 fot djupgående, bestyckade med 2 st. 68-pundingar och 1 lång 36-pundig kanon midskepps och voro flere dylika kanonångbåtar redan då under byggnad, hvarförutan funnes 14 *propell-korvetter* med högtrycks-maskiner, och flere sådana under byggnad, hvaraf många i Archangel; 14 flytande batterier, bestyckade med 68-pundiga kanoner om 27 *Sæ* vigt, hvarå piaccerna lågo blott 5 fot öfver vattnet; fartygets sidor, mellan

portarne, voro beklädda med 4 tums tjocka jernplåtar; nedanför utskjuter sidan till vattenytan med tunna plåtar för att minska de fiendliga kulornas rikoschettering, derförutan funnos då 200 rodd-kanonbåtar, (numera slojade) d. v. s. 379 *skärgårdsfartyg*: detta redan år 1856!!

7:o. År 1859 hade ryska örlogs-flottan:

i *Östersjön*, 71 ångfartyg, utom kanonångbåtarna,
samt 21 segelfartyg.

Summa 92 örlogs-fartyg, deraf öfver 40 lineskepp,
i *Svarta hafvet*, 21 ångfartyg | summa 43,
och 22 segelfartyg |

samt i *Kaspiska hafvet*, 12 ångfartyg och 5 segelfartyg!! — Ryska ångfregatten *General Admiralen* kallad, och byggd i Amerika, är 360 fot lång, 54 fot bred, 23 fot djupgående och 24 fot öfver vattenytan, bestyckad med 70 stycken 60-pundiga och 2 st. 120-pundiga *sväng*-kanoner, samt 6 rörliga metall-kanoner på öfre däck, har en besättning af 900 man, och säges hafva kostat 2 millioner rubel silfver = 5 millioner riksdaler!!

»Dessa sanningsenliga uppgifter måste förefalla verkligan häpnadsväckande och bevisa Rysslands ojemnförliga öfverlägsenhet i fält, i synnerhet den fullkomliga omöjligheten för Sverige, att numera vilja strida med Ryska örlogs-flottan *på vida hafvet*, der ingen lokal-hjelp, eller någon betäckning finnes för flanker och rygg, utan man måste vara lika stark som sin motståndare. Helt annat är förhållandet i *skärgården*, der man, genom att klokt postera och befästa sig, uti — eller rättare bakom — smala sund och förmånliga pass, kan med en äfven ringa styrka, försvara sig mot en vida öfverlägsen fiende, såsom under våra sednaste skärgårds-krig så ofta visat sig.

Sedan Ryssland nu icke får hålla någon lineskeppsflotta i Svarta hafvet, tillökas årligen dess örlogsflotta i Östersjön, hvar est redan finnas 46 bättre och sämre lineskepp, af hvilka många med ångkraft, och inalles omkrig 100 större och mindre örlogs-fartyg hvaraf öfver 70 med ångkraft, samt 21 segelfartyg; dessutom mera än 300 skärgårdsfartyg hvaraf hälften kanonångslupar, förutom en mängd större och mindre privata fartyg, — hvaraf i Finland, som vi sett öfver 1,400 stycken — (storbåtar oberäknade). Således har Ryssland fartyg, till ett antal, fullt

tillräckligt, att till Sveriges kuster, när som helst öfverföra 200,000 man på en gång, i synnerhet som det genom sina jernvägar, snart blir i tillfälle att hastigt sammandraga denna arméstyrka på en punkt.» (Man bör erinra sig att detta skrefs redan år 1860).

Om man, med anledning af de här ofvan anförde uppgifterne om Rysslands sjömaktt skulle invända, att hela denna talrika flotta endast utgöres af *opantzrade* fartyg som för närvarande kunna anses för odugliga till strid i öppna sjön mot de nya pantzarfartygen, så *torde böra noga erinras* att Ryssland numera äfven eger en *pantzarflotta* föga mindre talrik än de öfriga stormakternes och hvilken flotta för närvarande utgöres af:

2 st. pantzarfregatter	med 26 kan. sv. kal.	52
3 st. pantzarbatterier	» 14 »	42
11 st. entorniga monitorer	» 2 »	22
3 st. tvåtorniga »	» 2 »	6
4 st. tretorniga pantzARBATT.	» 3 »	12
2 st. pantzarkorvetter	» 8 kanoner	16

Summa 25 stora pantzarfartyg med tillsammans 150 kan.

och för en kostnad af minst 60 millioner riksdaler. Dessutom har Ryssland som vi sett en mängd ännu opantzrade ångfartyg såväl linieskepp, fregatter och korvetter som mindre fartyg. Alla dessa fartyg äro likväl djupgående så att de icke kunna operera och strida på sidorna af lotsmanssegelleden i skärgården, der de likväl äro åtkomliga för en rätt ordnad skärgårdsflotta af grundgående och groft bestyckade kanonslupar och jollar.

Mot denna stora pantzarflotta har Sverige för närvarande att sätta blott *en enda* större monitor med 2:ne kanoner, och 2 dylika ännu under byggnad, samt 1 ånglinieskepp, 2 ångfregatter och 3 korvetter alla utan pantzar, hvilka fartyg således lätt kunna förstöras af en enda rysk monitor eller pantzarfregatt.

Hvad åter angår förhållandet mellan Rysslands och Sveriges stridskrafter till lands, så är det bekant att Ryssland, med en armé af 600,000 stridbara och krigsöfvade män, bör kunna när som helst till Sverige öfverföra och på dess kuster landsätta minst 200,000 man hvartill, som vi sett, Rysslands aktiva flotta lemnar tillräckliga transportmedel, så mycket lättare som hälften af denna styrka är förlagd uti Petersburg samt inom Östersjöprovinserna hvarifrån den skyndsamt och lätt kan embarkera

för sitt ändamål. — Sedan Czaren nu äfven har för afsigt att införa *allmän värnpligt* uti Ryssland, kommer sannolikt landets stridskrafter att i betydlig mån förökas. Sverige deremot har en regulier landtarmée af omkring 40,000 man, spridd på en kuststräcka af 150 mil, hvartill dock bör läggas 5 klasser beväring, som möjligen kan uppgå till 60,000 man, således sammanlagdt 100,000 man, en styrka visserligen tillräcklig för att motstå det första fiendtliga anfallet — om nemligen anfallspunkten i god tid är känd — men likafullt otillräcklig i längden såvida den icke, genom *beväringens utsträckande till 40 å 45 års ålder*, möjliggör organisationen af en kraftfull landstorm eller *folkbevärning*, det, enligt författarens tanke, enklaste och minst kostsamma sättet för tryggandet af landets oberoende. Men äfven denna styrka skall blott ofullkomligt kunna fylla sitt ändamål om icke fiendens *landstigning å våra kuster*, genom ett *ändamålsenligt skärgårdsförsvar*, i möjligaste måtto hejdas och försvåras.

Vi kunna vid detta tillfälle icke underlåta att erinra om behovet af en *rätt ordnad* såväl *theoretisk* som *praktisk undervisning* för både *öfver-* och *underbefälet* vid denna flotta, och hvilken måste i första hand afse bibringandet af fullständig kännedom om skärgårdslokalens rätta begagnande. De rent praktiska öfningar som årligen, och det blott under den ljusare årstiden, hitintills egt rum med en eller annan bataljon af vår skärgårdsflotta, äro tydligtvis högst otillräckliga för vinnandet af en sådan kännedom, afseende icke blott *navigeringen* inom skärgården och sjelfva kanonexercisen, utan, hvad vida viktigare är, en så fullständig *lokalkännedom* af denna skärgård som utgör vapnets egentliga operationsområde, att derigenom densamma både dag och natt, under alla årstider och alla väderförhållanden, kan af detta vapen tillförlitligt beherrskas, emedan just deruppå beror möjligheten att förhindra de fiendtliga operationerna derinom.

De här ofvan framställda åsigtorna rörande landets försvar skola troligen mycket ogillas af många som endast ytligt betraktat förhållandet och vant sig vid att anse detta försvar helt och hållet beroende af en *stor örlogsflotta*, men om dessa åsichter äfven icke skulle ega någon annan förtjenst, borde de åtminstone gifva anledning till att nogare granska våra nuva-

rande försvarsanstalters fel och brister, samt leda till närmare begrundande af den viktiga frågan om *hvilket försvarssystem som kan gifva vår sjelfständighet den största trygghet*, antingen, såsom för närvarande, genom en liten *landtarmée* spridd på en sträcka af 150 mil från Torneå till Ystad med en obetydlig *skärgårdsflotta*, och en än mindre och oanvändbar men mycket dyr *örlogsflotta*, hvarigenom vi måste lefva uti ständig oro och osäkerhet rörande vår närmaste fiendes anfallsplaner, eller ock genom en väl rustad och stridsfärdig *landtarmée* och nationalbeväpnung, af tillsammans 300,000 man, hvilka, äfven, om ingen flotta derjemte fanns, nog skulle omöjliggöra hvarje fiendtlig landstigning på vår kust, något som nu deremot är en lätt sak, då vi, till förhindrande deraf, utom vår fåtaliga och vidt spridda *landtarmée* ega blott 3 större illa placerade monitorer i Carlskrona och under beställning 20 st. opröfvade mindre kanonslupsmonitorer, hvaraf större delen får blott 6 $\frac{1}{2}$ tums kanoner, ty vår s. k. *stora flotta* som nu utgöres af några få *opanzrade* fartyg, hvilka alla äro ganska dyra att underhålla och fordra mycket befäl och manskap, äro endast fåfängliga grannlåtsdockor och kunna icke våga gå ut att möta en fiendtlig *pantzarflotta* i öppna sjön, ja kunna icke ens skydda sig dertföre på egen redd. — Det är sålunda en stor misshushållning att längre bibehålla en sådan flotta af vare sig större eller mindre *obepanzrade* fartyg, och till en verkligt ändamålsenlig *pantzarflotta* hafva vi tydligtvis inga tillgångar.

Man förebär att *korvetterna* behöfvas till skydd för våra handelsfartyg å aflägsna farvatten och att der visa den Svenska flaggan samt upprätthålla dess anseende, men om man närmare eftersinnar de stora kostnader och den ringa nytta som våra korvettexpeditioner till Vestindien och Medelhafvet hitintills medfört, så bör det väl medgifvas att allt sådant är blott tomma förevändningar för tillfredsställandet af enskilde officerares nöje och intressen, ty icke kan *en* korvett i Vestindien och *en* i Medelhafvet hvarken hjälpa eller skydda våra hundradetals handelsfartyg som äro spridda kring hela jorden!! hvad åter nödiga underrättelser och upplysningar om handelsaffärer och dylika förhållanden angår, så kunna våra Coopvaerdiefarare derom inhemta och meddela tillförlitligare kännedom än våra örlogsofficerare förmå, hvarförutan dessa senare kunna, genom anställ-

ning och af staten bekostadt underhåll i utrikes tjenst, bereda sig sjelfva och landet vida större nytta än genom våra onödiga och dyra expeditioner på aflägsna haf, äfvensom göra den Svenska flaggan och det Svenska namnet all erforderlig heder. Deremot är det af vida större vigt och nytta för landet att *öfningarne* till sjös för såväl befäl som manskap ega rum i *våra egna farvatten* der kriget en gång skall föras, och icke i främmande haf der några krigsoperationer å vår sida icke gerna kunna förutsättas.

Författaren har trott sig böra här lemna plats för en uppsats af annan hand, som för flere månader sedan nedskrefs i förhandenvarande ämne, och med anledning af den Ryska pantzarflottans senaste besök härstädes, helst som de betraktelser hvartill nämnde besök då gäfvö anledning, ännu ega sin fulla giltighet och äfven finna en särdeles tillämplighet på den här afhandlade frågan. Uppsatsen lyder som följer:

Några betraktelser med anledning af den Ryska Pantzarflottans sednaste besök härstädes.

Sedan nu den första förvåningen, att icke säga häpnaden, öfver detta oväntade besök något lagt sig, torde det vara nyttigt att anställa några närmare betraktelser öfver denna särdeles begrundansvärda företeelse. Att Ryska Styrelsen, med detta besök, haft något annat ändamål än blott ett vanligt utbyte af artigheter makterna emellan, torde väl kunna antagas, och den hufvudsakliga frågan blir sålunda: hvilket detta ändamål egentligen kunde vara? Förf. vågar för sin del antaga, att detta ändamål ytterst var, *att söka åstadkomma en helsosam skräck och varning hos Svenska folket med afseende på Rysslands disponibla anfallsmedel*, och att visa huru omöjligt det är för oss, att mäta oss med denna makt i afseende på dess stridskrafter till sjös! — Hvad detta beträffar tro vi för vår del, att Ryska regeringen gjort sig mycken onödig möda och kostnad med att för oss uppvisa denna gigantiska armada, ty nog visste vi väl förut, att Sverige, vid hvarje strid uti öppen sjö, för närvarande är icke blott Ryssland, utan äfven hvarje af de större sjömakterna mycket underlägset. — Skulle åter Rysslands afsigt varit, att

genom uppvisandet af denna eskader ingifva oss fruktan för vårt lands oberoende och dess försvarsförmåga *vid ett anfall mot våra kuster*, då torde denna afsigt hafva i betydlig mån förfelats, ty sannerligen Sverige — *under förutsättning likväl att dess befolkning vill allvarligt försvara sig* — har något att frukta för sin sjelfständighet af en sådan pantzarflotta som den ifrågavarande, hade den äfven varit dubbelt så stor. Orsaken härtill är helt enkelt den, att Sverige, likasom hvarje annat land, med enahanda *krigsgeografiska* förhållanden, fordrar för att kunna intagas och betvingas, en fiendtlig armé af minst *ettihundrade tusen man*, landsatte och med fullt tryggadt föfäste å våra kuster, men någon sådan landstigning kan icke verkställas medelst en *pantzarflotta* som icke eger utrymme ombord för ens hundrededelen af härvid erforderlig truppstyrka och krigsmateriel. Ett annat hinder för ett dylikt anfall från Rysslands sida, är det, att hela dess pantzarflotta, särdeles hvad de s. k. *monitorerna* beträffar, är fullkomligt vanmäktig uti en sådan *skärgård* som den Svenska, och bästa beviset derpå är det, minst sagdt, både löjliga och ömkliga sätt, på hvilket den Ryska eskadern uppträdde i våra farvatten denna gång. Efter att hafva på vägen från Cronstadt hit, *under det vackraste väder och uti egen skärgård* bortsatt 2:ne af sina pantzarfartyg, just genom deras oduglighet till navigering uti trånga farvatten, kom denna eskader *inkrypande* i vår skärgård, det ena fartyget efter det andra, med långa mellanrum, oaktadt det vackraste väder och med erfarna lotsar, samt alla nödiga sjömärken till begagnande. Hvad skulle väl hafva inträffat om inryckningen måst ske under *mist* eller *storm*, utan säkra *lotsar* och *sjömärken*? Man hade sannerligen haft skäl att förmoda, att den Ryska eskadern, vid en *demonstration* af det slag som den ifrågavarande, skulle hafva inryckt nti vår skärgård i full *marschordning* d. v. s. i *ordnad kolonn* och icke som nu skedde *komma krypande som backharar*. Vi hålla emellertid Ryssland räkning för den erfarenhet, som härigenom kommit oss till del, för en rätt uppskattning af dess verkliga styrka; måtte den af oss på ett gagneligt sätt användas!! — För öfrigt torde det vara nyttigt att här fästa uppmärksamheten uppå ett förhållande, som synes vara för mången, i öfrigt kunnig, militär, om icke obekant, dock förbisedt, att hvad särskildt de s. k. *monitorerna*

beträffar, dessa obestriddigen utgöra de bräckligaste och mest opraktiska af alla krigsfartyg, emedan de äro helt och hållet beroende af ett *inveckladt och svårhandterligt maskineri*, der lossningen af en skruf kan göra hela fartyget redlost och till en god pris för fienden. Uti det derå befintliga *torn*, hvilket derjemte företer en betydlig skottyta för de fiendtliga projektilerna, ligger nemligen fartygets hela styrka och säkerhet, ty detta torn är den enda såväl in- som utgång hvilken besättningen eger i öppen sjö, samt hufvudsakliga villkoret för verksamheten hos fartygets både *maskineri* och *bestyckning*. Om ett eller annat — och ännu säkrare, om ett dussin väl riktade *sprängskott* med 15 tums kulor träffa detta torn isynnerhet med spetskulor, så skall detsamma otvifvelaktigt så *skakas*, ja *krossas*, att detta maskineri, som utgöres af flera ja ända till *tolf* särskilda ångmaskiner, måste komma i olag och fartyget nödges att stryka flagg, helst om man besinnar hvilka faror derjemte hota dessa fartyg, som ega knappt $\frac{1}{2}$ tum tjock bordlägg i botten, genom *undervattensminor*. — Såsom bevis uppå hvad sådane *minor* kunna uträtta, vilja vi här anföra ett exempel bland många andra från det sednaste kriget i Amerika. — Amiral Porter, en af Unionens skickligaste och tappreste sjömän, använde, vid sina anfall mot de konfedererades flotta, små ångbåtar, hvilka voro i fören försedde med en dylik, under vattnet släpande, men af båten styrd *mina*, hvilken vid stöten mot det fiendtliga fartyget *kreverade* och förorsakade det sednares förstöring. Sålunda begagnade han vid Wilmington en liten ångbåt, med endast 12 mans besättning, som genom en dervid anbragt *mina* förorsakade pantzarskeppet *Allemarlys* sprängning och sjunkning.

Lyckligtvis ega vi numera sjelfve ett ämne, som för en sådan sprängskjutning som den här ofvan antydde, synes särdeles väl lämpa sig, och som, behörigen användt, tvifvelsutan skulle förlama hvarje anfall från både *monitorer* och öfriga pantzarfartyg. — Det är nemligen bekant att redan den 9 Maj sistl. år, försök här i Stockholm blifvit anställdes för *Nitroglycerins användande till sprängsats uti granater*, och att, vid denna försöksskjutning, det resultat vanns, att af 4 skott, som med en 12-pundig jernkanon afskötos från Tegeludden å Ladugårdsgärdet, med riktning mot ett berg på Lidingön 2500

alnar från sjelfva pjesen, detta berg träffades af 3 kulor som vid stöten deremot *kreverade med en stark smäll och stor klar eldslåga utan rök*, hvarvid en stor mängd bitar af kulorna, äfvensom stenskärfvor från berget, kastades flera hundra alnar omkring. En närmare beskrifning öfver denna profskjutning finnes införd uti Aftonbladet för den 16 Maj s. å. N:o 112, till hvilken vi sålunda hänvisa läsaren. Hvad man här af kan sluta är, att *nitroglycerin* bör med fördel kunna användas äfven till krigsbruk, såväl vid *skjutning*, och det utan brandrör, som uti *minor*, och att verkan af projektiler, laddade med sådan sprängsats, måste blifva den mest afgörande och förstörande mot alla de föremål som deraf kunna träffas. — Vi böra förmoda, att vår krigsstyrelse, genom anställande af ytterligare och mera fulländade försök i denna väg, söker att bereda fäderneslandet ett af de pålitligaste och verksammaste försvarsmedel som kan finnas mot hvarje fiendtligt anfall å våra kuster.

Men låtom oss nu antaga äfven det otroliga, att Rysslands hela *pantzarflotta* — *vi tala nu endast om denna* — lyckligen banat sig väg till Stockholms redd, eller någon annan punkt på våra kuster, för att der utföra sina fiendtliga planer, så frågas: *hvad förmår den väl egentligen att dervid uträtta?* Naturligtvis intet annat än att, inom skottvidden för sitt artilleri, d. v. s. 2 å 3000 alnar, nedskjuta några byggnader och beherrska den enstaka punkt der fartygen ankrat! — Någon eröfring eller besittningstagande af landet kan icke, som här ofvan blifvit visadt, genom en sådan flottas små besättningar verkställas, då någon *landstignings-armé* på transportfartyg icke medföljer densamma. — Hela den Rysska pantzarskadern som sednast besökte Stockholm, egde sammanräknadt högst 3000 man ombord, hvaraf omkring 70 man på hvarje monitor, och af denna ringa truppstyrka hade väl en stad sådan som Stockholm med 120,000 innevånare, hvaraf 20,000 vapenföra män, icke något särdeles att frukta, ty med de af kulorna krossade husen kunde väl icke hela landet falla? — Om vi nu derjemte erinra oss, att erfarenheten redan visat, det besättningen å ett pantzarfartyg är, genom den qväfvande och osunda luft som den ständigt der måste inandas, utsatt för epidemier hvilka inom kort decimera densamma, och hvarför äfven uti England skeppsbesättningarna oftast neka att tjenstgöra å sådane fartyg, så inses lätt, att detta vapen är

vida mindre fruktansvärdt än man föreställer sig, och blir fullkomligt vanmäktigt, om man skulle lyckas att såsom här ofvan är antydt, till dess beskjutande använda projektiler fyllda med sprängsats af *nitroglycerin*.

Om förf. sålunda, af hvad nu blifvit anfördt, äfven vågar tro sig hafva något så när lugnat sina läsares farhågor med afseende på den Ryska pantzarflottans uppträdande, så har han dock dermed icke velat göra dem blinda eller likgiltiga för alla öfriga faror, som kunna hota vår sjelfständighet från Rysslands sida. — Under den Ryska eskaderns besök härstädes, hafva yttranden blifvit fälde af såväl Svenska som Ryska organer, hvilka kunde, om man lyssnade dertill, vida kännbarare skada och undergräfvä vårt oberoende än alla pantzarflottor i världen förmå att göra det. Dessa organer söka nemligen att förorda ett förtroligare närmande emellan Sverige och Ryssland, genom en förmedling i dessa ståtens politik, och att göra det sannolikt, att Sverige, uti en allians med Ryssland, eger en vida säkrare garanti för sin sjelfständighet än uti ett förbund med Europas Vestmakter. För såvida *vigten* eller *värdet* af dessa allianser ensamt är att söka uti de *skriftliga förbindelserna* makterna emellan, så erkänna vi gerna att den ena alliansen kan vara lika god som den andra, ty härupå har Danmarks erfarenhet sednast gifvit världen ett slående bevis; men om med allians förstås *öfverensstämmelsen uti — eller riktningen och grunden för landets verkliga politik*, då kan och bör väl icke, uti valet emellan Rysslands och Vestmakternas politik, någon tvekan för oss uppstå.

Uti Ryssland, med sin tusende år yngre kultur än det öfriga Europas — emedan, som bekant är, det icke haft någon *medeltid*, — måste för dess politik begreppen om *folkfrihet* och *människovärde* vara fullkomligt obekante, och deruti ingå sålunda ännu endast *makten*, *listan* och *våldet* såsom gällande faktorer. Czaren är Ryska folkets enda *försyn* och allt bestämmande lag, men äfven den bästa Czar kan der föga godt uträtta, i anseende till den försoffning och ruttonhet, hvori ett tusenårigt slaveri försatt nationen. *Tiga, lida och dö* är der individens gifna lott. För Vestmakternas politik åter utgör *den allmänna opinionen* och folkets röst den bestämmande lagen och ingen monark, vågar i längden att förbise eller trotsa den

Individen har der både *moraliska* och *politiska pligter och rättigheter*, men uti Ryssland kan icke finnas några sådane, der våldet är högsta lagen! . . . Sverige har sålunda att göra sitt val, om det ej redan är gjordt, ty att en *påtryckning* från Rysslands sida eger rum, och att besöket här af dess *pantzar-eskader* var en vink om dess afsigter och önskingar i denna sak, lider ej något tvifvel. — Må vi vara på vår vakt! Det är dock icke det bristfälliga och otillräckliga i våra försvarsanstalter, som utgör vår egentliga svaghet och som gör oss lättast tillgängliga för Rysslands hugg — det är i vår *bristande nationalanda*, i vår *moraliska slapphet*, vår *njutningslusta*, *fåfänglighet* och *flärd*, som vår svaghet ligger, och som just utgör det *sjukdomstillstånd* Ryssland afvaktat, för att kunna erbjuda sina *döfvande läkemedel* deremot. Det är med det *ruttna* icke med det friska samhällsskicket, som Ryssland söker sina allianser — må vi erinra oss detta — och vakna upp utur vår dvala, om den icke, då vi minst det förmoda, skall förvandlas till en *dödsömn!*

Må vi, som en fosterländsk skald varnande tillropar oss, se till:

»Att lejonhuden icke bytes ut

»mot snigelns hala skinn bland Svenska männer,

»att kraft och mod hos oss ej taga slut,

»och man vår ära ej å bålet bränner,

»der split och afund maka bränderna,

»och Moskoviten klappar händerna.»

